

ANGLIA A TUDOR ABSZOLUTIZMUS KORÁBAN

1. Az abszolutizmus fogalma és angliai kialakulása

- **Abszolút monarchia: a feudalizmus legfejlettebb államformája.**
- Az erősödő polgárság **adóiból**, a gyarmatokból, a hazai, általa támogatott **iparból és kereskedelemből származó bevételekből** az uralkodó erősen **központosított közigazgatást (hivatalnokok)** és csak tőle függő **zsoldos hadsereget** állít fel. (három hatalmi támasz!)
- Kizárja a rendeket a kormányzásból, de mégis a felső rétegek érdekeit védi.
- **Az angol abszolutizmus kialakulása:** abban az **átmeneti periódusban jön létre**, amikor a **feudális rendek már hanyatlanak és a polgárság már átalakulóban van burzsoáziává**, de **egyik sem erősebb a másiknál**.
- Az uralkodó alapvetően a feudális rétegekre támaszkodik, de élvezi a fejlődő burzsoázia támogatását is.
- Ez az **átmeneti korszak a Tudor-dinasztia időszakára esik**.

2. A Tudor-uralkodók

a) VII. Henrik (1485-1509)

- A **rózsák háborúját** (a harcoló York család fehér rózsás, s a Lancaster család vörös rózsás címere után elnevezve) követően az angol korona VII. Tudor Henrikre száll; miután a **bosworth-i csatában** (1485) legyőzi III. Richardot
- a harcok során az **arisztokrácia jelentős része kipusztult**, a megmaradt nagybirtokosokat a király rákényszeríti fegyveres kíséretük elbocsátására (vagyis hászorulnak)
- Felállítja a **Csillag Kamarát**, amely a király ellenfeleit „vendégül látó” törvényszékké vált (nevét csillagokkal díszített mennyezetű terméről kapta)

b) VIII. Henrik (1509-1547)

Tovább fokozódik a királyi hatalom, ennek lényeges eszköze az **egyházreform**

- **ürügy:** Henrik 1534-ben a **pápa ellen fordul, aki nem hajlandó Aragóniai Katalinnal kötött házasságát felbontani** ⇒ válaszul Henrik megalapította az angliai (anglikán) egyházat.
- az **anglikán egyház feje a mindenkori angol király** lett a pápa helyett,
- a parlament **feloszlatta a szerzetesrendeket**,
- az **egyházi vagyont Henrik kiárusította**, így is növelve bevételeit
- ugyanakkor a **katolikus hitelvek és szertartások megmaradtak**

c) VI. Edward (1547-1553)

- kilenc évesen került trónra, helyette **nagybátyja, Edward Seymour kormányzott**
- tuberkulózisban korán meghalt
- Mark Twain **Koldus és királyfijának** egyik főszereplője

d) I. (Véres vagy Katolikus) Mária (Bloody Mary)

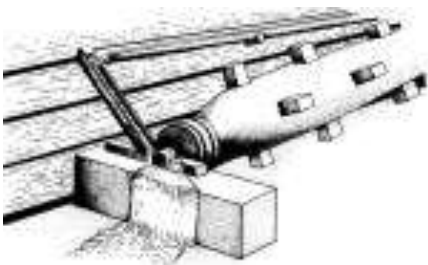
- VIII. Henrik és Aragóniai Katalin lánya
- férjéhez, II. Fülöphöz hasonlóan **fanatikus katolikus, erőszakos rekatolizációt** folytatott számos kivégzéssel, innen kapta mellékneveit is

e) I. Erzsébet (1558-1603)

- VIII. Henrik és Boleyn Anna lánya
- Uralma alatt **Anglia gazdasági és politikai téren is jelentős hatalommá válik**, az ő idejében kristályosodnak ki **látványosan azok a változások**, amelyek feltételeit a Tudor-korszak teremtette meg.

① **Gazdasági-társadalmi változások:** ezek legfőbb oka a **világkereskedelem kialakulása** és az abban való élénk angol részvétel

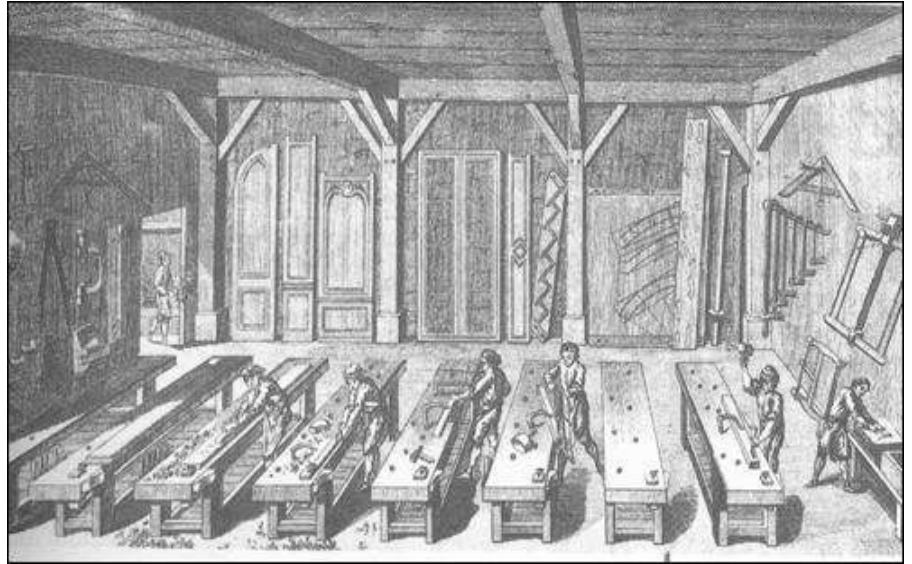
Mezőgazdaság:

- Ez a fejlődés a mezőgazdaságra is érvényes volt, itt is **tőkés átalakulás** ment végbe.
- A mezőgazdaság **fő feladata ekkor a textil ipar alapanyagával való ellátása** volt.
- A parasztság is átalakult, a **bekerítések miatt elvesztették földjeiket**, ahol intenzív állattartás alakult ki.
- A paraszti réteg kezdett eltűnni, illetve több részre bomlott.
 - ⇒ voltak **yeoman**-ok, vagyis a **tőkés bérlők**, akik főleg juhtenyésztéssel foglalkoztak,
 - ⇒ a **szabad parasztok** (free holder), akik viszonylagos jólétben éltek, és biztos gazdálkodást folytathattak,
 - ⇒ a **bérlő parasztoknak** már nem volt földjük, s így azt a földesúrtól kellett bérelniük. Helyzetük eléggé bizonytalan volt, mivel a bérleti szerződést könnyen fel lehetett bontani.
 - ⇒ utánuk következtek a **bérmunkások**, akik teljesen elvesztették földjüket. Ők a manufaktúris iparba kapcsolódtak be (főleg posztógyártással foglalkoztak).
- Kialakult még egy új társadalmi réteg is, a **gentryk (dzsentry)** vagy **újnemesség rétege**. Ők az újparasztokkal a tőkés ipar továbbfejlesztését tűzték ki célul.

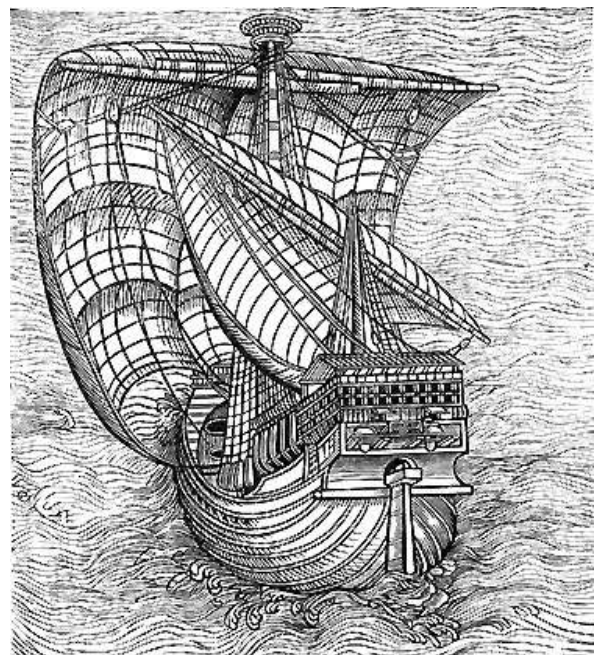
Ipar:

- Az ipar szerkezete is átalakult, a **céheket manufaktúrák váltották fel**
- Kialakult a **kiadási rendszer** (verlag system), melynek keretében
 - ⇒ a vállalkozó bevonta a falusi parasztokat a termelésbe (háziipar).
 - ⇒ Ezek a **parasztok a tőkés vállalkozótól kapták a nyersanyagot, és a készterméket pedig neki adták el.**
 - ⇒ Ennek során **szétszórt manufaktúrák** alakultak ki, mivel **a termelési egységek szórtan helyezkedtek el.**
- A szórt manufaktúrákat később felváltotta a **központosított manufaktúra**, ami **először a textiliparban** hozott átalakulást. Ekkor élte fénykorát az angol posztógyártás.
- A fejlődés a **nehéziparban** (Sheffield, fémipar) és a **hajógyártásban is végbe ment.**

Kereskedelem

- Anglia, bár látszólag mezőgazdasági ország, **a XVI. század végére Európa legfejlettebb állama lett** ⇒ posztógyártás, bányászat, fémfeldolgozás, hajóépítés, szappan-, puskapor-, üveg-, papírgyártás ⇒ **mindez fellendíti a kereskedelmet**
- **Kereskedelmi vállalkozások** alakulnak:
 - ⇒ **Moszkvai Társaság:** **Oroszországgal** folytatott rendszeres kereskedelmet,
 - ⇒ **Keleti Társaság:** a **lengyel, balti és skandináv államokkal** tartott kapcsolatot
 - ⇒ megindul az angol **rabszolga-kereskedelem**, 1588-tól angol „rabszolga-vadásztelepek” az **afrikai Guineai-öbölben**
 - ⇒ első **telepes kolónia** létrehozása az észak-amerikai gyarmatokon **Virginia** néven (a későbbi USA alapító tagállama, nevét a híre szerint szűz királynőről kapta)
 - ⇒ angol **Kelet-Indiai Társaság:** a „valódi” **Indiával** kereskednek (Nyugat-India Amerikára utal Kolumbusz téves elnevezése nyomán; a Nyugat-indiai szigetvilág elnevezés pl. még ma is használatos)

② Külpolitika: küzdelem a spanyolokkal a tengeri hatalomért

- Külpolitikájában több okból **szembekerült a világhatalomra törő Spanyolországgal**:
 - ⇒ támogatta a németalföldi szabadságharcot
 - ⇒ **tengeri kalózkodás** a spanyol hajók ellen (**Sir Francis Drake**, a „**hét tenger ördöge**” vezetésével)
 - ⇒ **kivégezteti** legnagyobb ellenfelét, a **skótok száműzött katolikus királynőjét**,

II. Ferenc francia király özvegyét, **Stuart Máriát**, ez szintén nem tetszik II. Fülöpnek

- 1588-ban II. Fülöp a **Nagy Armadát** küldi az angol flottára, akik kevesebben vannak, mégis győznek a legyőzhetetlennek tartott Nagy Armada felett (a győzelem okai: **tengeri vihar**, valamint **Drake ügyes taktikája** váratlan, megzavaró rajtaütésekkel)
- a győzelem után Erzsébet országa lesz a **világ legnagyobb tengeri hatalma**

3. Az angol polgári forradalom gyökerei Erzsébet koráig vezethetők vissza:

Erzsébet uralma alatt még:

- a **gazdagodó polgárságnak** a tengeren **szüksége van a királyi hatalom védelmére**, így a parlament mindig megszavazta a királynő politikájához szükséges adókat
- az **államháztartás bevételei** azonban nem ezekből a megszavazott adókból, hanem főként az **áruforgalom megcsapolásából** származó bevételekből, vámokból, illetékekből és monopóliumokból álltak ⇒ ez a magyarázata annak, hogy a **parlament tudomásul vette a korlátlan királyi hatalmat**, szótlanul tűrte azt is, hogy évekig nem hívták össze őket

Erzsébet után azonban:

- a tengerekről **eltűnnek a spanyol és portugál hajók**, (nincs jelentős konkurencia, a királyi védelem kevésbé fontos)
- az alsóházban a polgárok **kezdenek fellépni a jogaikért** és a szabad véleménynyilvánításért,
- az **egyházi reformokat** is tovább akarták vinni, példának a kálvini reformációt tekintették,
- a leggazdagabbak **hatalmas összegeket folyósítottak a király számára**
- már **érezték saját erejüket**, és nem volt szükségük a királyi hatalom támogatására, akkor már nem hajlandók az ebből fakadó korlátok elviselésére sem.

